

Когун Н.А.

студент,

Науковий керівник: Коляда О.В.

кандидат економічних наук, доцент,

Університет державної фіскальної служби України

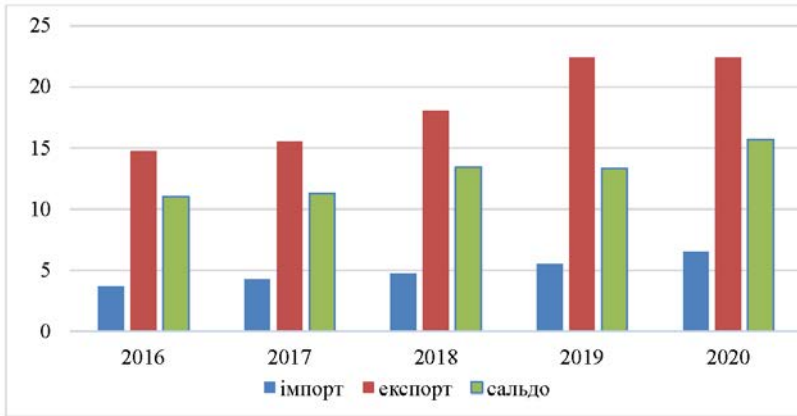
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЕКСПОРТУ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ

Провідною ідеєю та конструктивним принципом розгляду питання конкурентоспроможності продукції аграрного сектору на внутрішньому та зовнішньому ринках є виділення і дослідження механізму взаємозв'язку між результативністю внутрішнього ринку, ефективною конкуренцією і високою конкурентоспроможністю внутрішнього ринку в національній економіці, де ефективна конкуренція внутрішнього ринку продукції аграрного сектору має формуватись за такими ринковими умовами, за яких його підприємства перебувають під допустимим рівнем конкурентного

тиску з боку наявних і потенційних конкурентів і споживачів, а роль держави полягає у тому, щоб забезпечити наявність такого тиску на ринку.

Мотивування змісту ефективної конкуренції продукції аграрного сектору зумовлює необхідність дослідження характеру зв'язків між структурою з зовнішніми ринками і параметрами його результативності. Результативність ринку показує ступінь розв'язання проблеми підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції України і ринкові результати мають кількісно і якісно відповідати потребам споживачів. Теоретичні та практичні аспекти аграрного сектора економіки та формування його конкурентоспроможності в цілому знайшли відображення у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких А. Г. Бабенко, М. Бутко, С. А. Володін, С. М. Ілляшенко, С. М. Кваша, О. В. Крисальний, М. Й. Малік, С. О. Осадчий, П. Т. Саблук, В. Г. Чабан, І. І. Червен, О. О. Шкільний та інші [1, с. 87].

Так, у 2020 році аграрна продукція залишається однією з основ зовнішньої торгівлі України. Частка сільськогосподарської продукції та продовольства у загальних обсягах українського експорту склали 45% або 22,39 млрд дол., а імпорт – 6,5 млрд дол. США, що на 18,2% більше. У 2019 році частка сільськогосподарської продукції та продовольства у загальних обсягах українського експорту становила 44,3%, або 22,35 млрд дол. США. Порівняно з 2018 роком обсяги аграрного експорту в 2019 році зросли на 24%, тоді як загальний експорт товарів з України за цей період збільшився на 6%. Обсяги імпорту аграрної продукції до України у 2019 році були майже втричі меншими порівняно з обсягами її експорту та склали 5,5 млрд дол. США. Частка імпорту сільгосппродукції та продовольства у 2019 році становила 9,4% від загальних обсягів імпорту та зросла порівняно з 2018 роком на 17% (рис. 1).

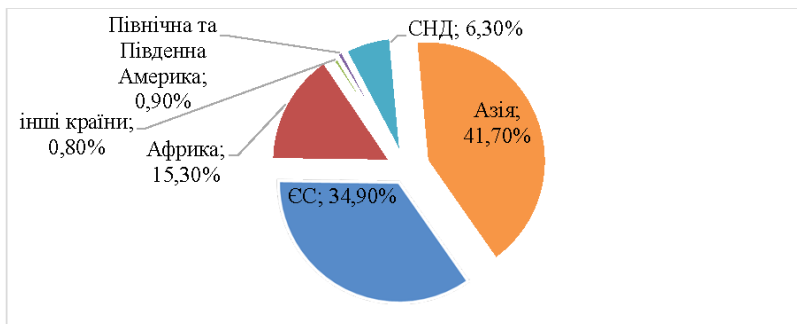

Рис. 1. Зовнішня торгівля агропродовольчою продукцією України, млрд дол. США

Джерело: побудовано автором на основі [2]

Спостерігається позитивна динаміка зростання сальдо торговельного балансу протягом останніх п'яти років. Торгівля сільськогосподарською продукцією є одним з двох основних джерел валютних надходжень в країну. Загалом аграрний експорт, передусім, зерно, дає Україні до 40% валютних надходжень. Не дивлячись на карантинні обмеження та всесвітню пандемію, зростання українського експорту сільськогосподарської продукції не припиняється, що не може не радувати. Тому, навіть, за три квартали 2021 року у порівнянні з цим періодом 2020 року, в Україні збільшився експорт та імпорт товарів усіх видів: на імпорт 19,4%; на експорт 6,7%; на сальдо 1,2%.

За географічною структурою експорту сільськогосподарської продукції, можна проаналізувати, що в 2020 році Азія була лідируючою в експорті української сільськогосподарської продукції та експортувала 41,7 %, що становить 2249,4 млн дол. США, в тому числі Індія – 531,6 млн дол. США, Китай – 404,5 млн дол. США, Туреччина – 396,8 млн дол. США (рис.2.3). До ЄС було експортовано 34,9 % сільськогосподарської продукції (1882,3 млн дол. США). До Африки та СНД було експортовано відповідно 15,3% та 6,3% (рис. 2).

Рис. 2. Географічна структура експорту сільськогосподарської продукції України в 2020 році

Джерело: побудовано автором на основі [3]

Загальна кількість країн-експортерів в Україні в 2020 році становила 159, імпортерів- 138 країн. В розрізі країн основними торговельними партнерами України за експортом є Індія (9,9% від загального обсягу експорту української агропродукції), Єгипет (8,6%), Китай (7,5%), Туреччина (7,4%), Нідерланди (7,0%) та Іспанія (6,3%); за імпортом – Польща (9,8% від загального обсягу імпорту Україною агропродукції), Німеччина (7,9%), Туреччина (7,8%), США (6,9%), Франція (5,6%) та Італія (4,4%).

Зростання загального українського агропродовольчого експорту має цінове підґрунтя, необхідно все більше враховувати ризики впливу не лише внутрішнього, а й зовнішнього ринків. Тобто конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції на світовому ринку має переважно ціновий характер. Аграрна політика держави у сфері ціноутворення та регулювання цін на аграрну продукцію має бути надзвичайно продуманою і виваженою.

Як бачимо, Україна впевнено конкурує на міжнародних ринках, в авангарді світового експорту залишаються соняшникова олія, кукурудза, пшениця, соєві боби, ячмінь, макуха соняшникова, насіння ріпаку. В рамках дослідження українського експорту аграрної продукції та його конкурентоспроможності виявлено, що аграрний сектор залишається одним з головних джерел надходження валюти та формування ВВП України. Про це свідчить позитивна динаміка зростання сальдо торговельного балансу. В основному,

позитивне сальдо з агропродукції сформували саме кукурудза та олія соняшникова. Основними торговельними партнерами України за експортом є Індія, Єгипет, Китай, Туреччина, Нідерланди та Іспанія. Тому Україні слід направити співпрацю саме з країнами Азії, про що свідчать обсяги експорту та попит на їх ринках агропромислової продукції України.

Список використаних джерел:

1. Забезпечення конкурентоспроможності і економічного зростання в регіональному АПК / ред. І. І. Червена, Л. А. Євчук. – Миколаїв: МДАУ, 2018. – 440 с.
2. Державна служба статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства економіки України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/>